

00920192

IZVJEŠTAJ O EKSHUMACIJI MASOVNIH GROBNICA
U ISTOČNOJ BOSNI, AUGUST-OKTOBAR 1999.

Magistar Jose Pablo Baraybar

Antropolog, MKSJ

Hag, 8. decembra 1999.

Zahvalnica

00920193

Arheološki tim se sastojao od sljedećih ljudi: Renaldo Acevedo, Henri Bekkers (mjesto zločina), Patricia Bernardi, Aldo Bolanos, Roger Box (mjesto zločina), Cecily Cropper (ispitivanje terena), Tom Grange (mjesto zločina), Ian Hanson (ispitivanje terena), Ute Hofmeister, Tim Loveless (fotografija), Gordon Martin, Zachary Stauber (ispitivanje terena i crtanje kara ta), Jon Steremberg, Juan Carlos Tello, Silvana Turner, Fetze Venema (mjesto zločina) i Alain Wittman (fotografija). Pored toga, sljedeći arheolozi i/ili antropolozi su učestvovali kao dio tima specijalista sudske medicine MKSJ-a: Carlos Bacigalupo, Derek Congram, Saskia de Jaeger, Gina Hart, Ian Lee i Angel Medina. Svima i svakom pojedinačno želim da izrazim zahvalnost i odam priznanje.

REZIME NALAZA

00920194

Za vrijeme rada specijalista sudske medicine u drugoj polovini 1999. godine u istočnoj Bosni ispitivane su tri glavne lokacije: Nova Kasaba, Konjević Polje i Glogova. Na svakoj su se nalazile grobnice u kojima su navodno ostaci žrtava iz zaštićene zone Srebrenica.

U 10 grobnica su otkriveni ostaci najmanje 208 osoba. Ustanovljeno je da su 184 tijela pripadala muškarcima, jedno ženi, a u 23 slučaja nije bilo moguće odrediti pol. Ukupno 76 osoba je bilo u starosnoj dobi između 13 i 24 godine, dok su 132 osobe imale više od 25 godina u trenutku smrti.

U šest grobnica su pronađeni dokumenti sa imenima 19 ljudi, koje Međunarodni komitet Crvenog krsta (MKCK) vodi kao nestale. Prema istom izvještaju, mjesto gdje su ovi ljudi nestali bilo je u blizini grobnica. Vjerski obredni pribor, kao što su brojanice, pronađen je u tri grobnice.

Na lokalitetu Nova Kasaba, izvršena je ekshumacija četiri grobnice. Tri grobnice su se nalazile u prednjoj i stražnjoj bašti jedne kuće i bile su veoma blizu jedna drugoj. Četvrta grobnica je bila u susjednom polju, na istoku. Grobnice u Novoj Kasabi, otkrivene 1999. godine, nalazile su se otprilike 1,5 kilometar uz put od onih koje su iskopane 1996. godine.

Nova Kasaba 04

Nova Kasaba 04 je, grubo uzev, grobnica izduženog oblika i nepravilnih rubova. Njene karakteristike sugerišu da je iskopana rovokopačem.

U grobnici su pronađena tijela devetnaest odraslih muškaraca, ali od njih su dvojica imali u prosjeku 17 godina u trenutku smrti.

Prema izvještaju patologa, jedanaest ih je umrlo od rana izazvanih vatrenim oružjem, dok uzrok smrti kod ostalih osam nije utvrđen.

Tri osobe su imale previjene rane i longete, pa je moguće da su bile ranjene prije nego što su zakopane u grobnicu. Prema izvještaju patologa, dvojica od njih su umrli od višestrukih povreda nanesenih vatrenim oružjem, pored onih rana koje su im bile previjene. U grobnici su pronađena dvojica priručna nosila koja su mogla biti korištena za nošenje ranjenika.

Nova Kasaba 06

Nova Kasaba 06 je plitka grobnica, iskopana ručno. U njoj su ostaci dvije osobe muškog pola, jedne u starosnoj dobi između 14 i 24 godine i druge između 22 i 50 godina, u trenutku smrti. Četiri metka pronađena ispod tijela ovog potonjeg potvrđuju da je ustrijeljen u samoj grobnici.

Nova Kasaba 07

Nova Kasaba 07 je pravougaoni rov sa pristupnom rampom. Njegove karakteristike potvrđuju da je iskopan utovarivačem. Pronađeni su ostaci odraslog muškarca, u starosnoj dobi između 31 i 65 godina u trenutku smrti. Dokazi potvrđuju da je ustrijeljen u samoj grobnici. Pronađene čaure municije velikog kalibra (30 mm) i činjenica da je tamo bilo zakopano samo jedno tijelo sugerišu da je ovaj rov prvobitno korišten kao artiljerijski položaj.

Nova Kasaba 08

Nova Kasaba 08 je grobnica sa pristupnom rampom čije karakteristike sugerišu da je iskopana utovarivačem. Tijela su stavljena u grobnicu u tri odvojene grupe (skupine 1, 2 i 3). Pronađene su ukupno 33 osobe, od toga su 32 bili muškarci a jednoj osobi nije bilo moguće odrediti pol. Prema izvještaju patologa, uzrok smrti kod 30 osoba su bile povrede od vatreneog oružja.

Neke osobe u skupinama 1 i 3 (prva, odnosno poslednja grupa tijela koja je stavljena u grobnicu) mogle su biti ustrijeljene u samoj grobnici.

Listovi i grane vrba koji su pronađeni kod tijela u skupini 1 mogli bi ih povezati sa NK05 kao mogućim mjestom pogubljenja.

00920196

Konjević Polje 1

Konjević Polje 1 nalazilo se u polju pored puta Konjević Polje – Nova Kasaba. To je bila plitka grobnica sa pristupnom rampom. Karakteristike grobnice sugerišu da je iskopana utovarivačem. Pronađena su tijela devet osoba pokopanih u dvije skupine. Osam tijela pripadalo je muškarcima, od toga sedam u starosnoj dobi između 25 i 65 godina i jedan između 16 i 23 godine u trenutku smrti. Takođe su pronađeni i ostaci jedne žene u starosnoj dobi između 16 i 30 godina.

Ručni sat marke Seiko koji je stao u 12:35 sati u petak, 15-tog sugeriše da je osoba prestala da se kreće (tj. da je umrla) između 32 i 36 sati prije toga, dakle 13-tog (Mills, 1999.) Pronađeni su dokazi koji potvrđuju da je najmanje jedna osoba ustrijeljena u samoj grobnici.

Konjević Polje 2

Konjević Polje 2 se sastojalo od dvije grobnice, koje su bile u neposrednoj blizini jedna drugoj. Nalazile su se u polju pored puta Konjević Polje - Bratunac.

Grobnice su iskopane ručno i u njima su bile jedna, odnosno dvije osobe.

U grobnici 1 pronađeno je tijelo odraslog muškarca u starosnoj dobi između 31 i 71 godine u trenutku smrti. Moguće da je tijelo mehaničkim putem pokupljeno na lokaciji različitoj od ove grobnice.

U grobnici 2 pronađeni su ostaci dvojice mladića u starosnoj dobi između 15 i 21 godine u trenutku smrti. Meci koji su pronađeni ispod tijela, na mjestima njihovih povreda, potvrđuju da su osobe ustrijeljene u samoj grobnici.

Glogova 02

Lokalitet poznat kao Glogova 2 nalazio se pored glavnog puta Konjević Polje - Bratunac, iza sela Glogova. Sastojao se od najmanje šest grobnica koje su bile u neposrednoj blizini jedna drugoj, i od kojih su tri opljačkane. Dvije grobnice su otkrivene nedirnite, a jedna za koju se pretpostavlja da je opljačkana, nije ekshumirana.

Zemljište GL02 je veliki krater u kojem su otkriveni tragovi tri različite grobnice (GL02, GL06 i GL03). Nije bilo moguće odrediti koja je grobnica prva iskopana,

dokazi potvrđuju da su sve tri grobnice istovremeno opljačkane. Otkriveni dokazi sugerišu da je, nakon prvobitnog zakopavanja tijela, teren ispitivan tako što su po njemu kopani rovovi bagerom kao što je rovokopač od 360 stepeni. Nakon otkrivanja grobnica, izvršeno je dublje iskopavanje i iz njih su izvađeni posmrtni ostaci. Tokom procesa pljačkanja mašina je stalno mijenjala pravac i vukla ostatke sa jednog područja na drugo. Činjenica da veliki teren koji se prostire između grobnica GL06-GL03 i grobnice GL02 nema nikakvih strukturalnih karakteristika grobnice može da sugerise da se u tom području nalazila još jedna grobnica koja je potpuno uništena.

U krateru su se nalazili ostaci najmanje 39 osoba, od kojih je za 20 utvrđeno da su muškog pola.

Na jednom od tijela pronađen je automatski ručni sat marke Seiko, koji je stao u 8:15 sati, a datum koji pokazuje je petak, 15. u mjesecu. To sugerise da je osoba prestala da se kreće (tj. da je umrla) između /u originalu nedostaje broj/ i 32 sati prije toga, a to je 13-tog (Mills, 1999.)

GL05 je bio nedirnut lokalitet sa dvije grobnice koje su se stapale jedna s drugom. U grobnicama su se nalazila 73 cijela ili gotovo cijela tijela i više dijelova tijela. Većina tijela imala je višestruke frakture kostiju, a nekima su nedostajali donji ili gornji udovi.

Ostaci su bili u ilovači, bogatoj vegetacijom. Ilovača ne potiče iz grobnice i unesena je zajedno sa tijelima.

U obje grobnice je otkriveno najmanje 90 osoba, od kojih je za 82 utvrđeno da su muškog pola, a kod 8 nije bilo moguće odrediti pol. Otprilike 50% osoba su bile u starosnoj dobi između 13 i 24 godine u trenutku smrti (n=41) dok su preostali bili odrasle osobe starije od 25 godina.

Prema izvještaju patologa 55 osoba je umrlo od rana od vatrenog oružja.

Nagorjelost i kostiju i odjeće, fragmentarna priroda ostataka i činjenica da su zakopani sa velikom količinom sedimenta navodi na zaključak da su kosti fragmentirane prije zakopavanja i pokupljene mehanički (na primjer rovokopačem) sa nepoznate lokacije.

Analize polena povezale su sediment u grobnicama GL03, GL05 i GL07 (još nije ekshumirana) sa sekundarnim lokalitetom Zeleni Jadar, ekshumiranim tokom 1998. godine. S obzirom na to da je GL05 bila nedirnuta grobnica, najvjerovatnije su tijela u Zelenom Jadru poticala iz grobnice GL03, kratera GL02 i GL07.

Nova Kasaba 04

00920199

Rezime i zaključci

Ekshumacija ovog lokaliteta odigrala se između 18. i 21. augusta 1999. godine. Ova grobnica je bila, grubo uzev, izdužena, kao rov, i imala je nepravilne rubove. Njene karakteristike sugerišu da je iskopana rovokopačem.

U grobnici je pronađeno devetnaest odraslih osoba muškog pola, od kojih su dvojica imali u prosjeku 17 godina u trenutku smrti. Prema izvještaju patologa, jedanaest ih je umrlo od povreda od vatrenog oružja, dok uzrok smrti kod preostalih osam osoba nije utvrđen. U nekoliko slučajeva su nađeni tragovi kuglica sačme, pored ostalih povreda od vatrenog oružja.

Većina tijela je zakopana u grobnicu raširenih ruku i nogu. Tijela su skoncentrisana u jugozapadnom uglu grobnice, što sugeriše da su možda ubacivana ručno sa južne strane.

Tri osobe su imale previjene rane i longete, pa je moguće da su ranjene prije nego što su zakopane u grobnicu. Prema izvještaju patologa, povrede kod dvojice od njih trojice su izazvane hicima iz vatrenog oružja. Ta dvojica su umrla od višestrukih povreda nanesenih vatrenim oružjem, pored onih rana koje su bile previjene. U grobnici su pronađena dvojica priručna nosila napravljena od debelih grana i ćebeta vezanog konopcem, između njih, koja su vjerovatno korištena za nošenje ranjenika.

Različite vrste konzervirane hrane i odjeće, pronađene u grobnici, sugerišu da su bile dio prtljage ljudi u vrijeme kada je grobnica iskopana. Pronađena su dva kompleta vjerskog obrednog pribora, kao što su brojanice.

Nije pronađen nikakav dokaz koji bi naveo na zaključak da je bilo ko ustrijeljen dok je ležao u grobnici.

00920200

Nova Kasaba 04

Grobnica se nalazila iza šupe obližnje kuće (**fotografija 1**, takode vidi **karte 1, 2 i 3**).

Ona je bila, grubo uzev, izduženog oblika, kao rov, nepravilnih rubova, dimenzija 8,7 x 3 x 1,4 m i bila je okrenuta u pravcu sjeveroistok - jugozapad (**crtež 1**).

LOKACIJA NK04

Crtež 1: Konturna karta lokaliteta NK04 sa crtežima tijela.

Nova Kasaba 04

Grobnica je u presjeku imala otprilike oblik slova "V". Sjeverna padina je bila strmija, dok je južna blaža. Karakteristike grobnice (npr. zubčasti rubovi i presjek u obliku slova "V") potvrđuju da je bila iskopana rovokopačem. Većina tijela se nalazila na južnoj padini i bila je grupisana u jugozapadnom dijelu grobnice što navodi na zaključak da su ubačena sa južne strane. Otkriveno je devetnaest tijela (**slika 1**).

Svih 19 osoba koje su pronađene u grobnici bile su odrasle osobe muškog pola sa izuzetkom dvojice koji su imali u prosjeku 17 godina u trenutku smrti (NK04 040B i NK04 043B). Prema izvještaju patologa, jedanaest ih je umrlo od povreda od vatrenog oružja dok uzrok smrti ostalih osam nije utvrđen. U nekoliko slučajeva zabilježeni su tragovi kuglica sačme pored drugih rana od vatrenog oružja. Većina tijela su stavljena u grobnicu raširenih ruku i nogu što sugerira da su možda ručno ubacivani (**fotografija 2**).

Fotografija 2: Tijelo NK04 019B na kojem se vide raširene ruke i noge.

Nema jasnih pokazatelja da su ljudi ustrijeljeni u samoj grobnici. Međutim, samo u jednom slučaju, pronađen je ispaljen ali potpuno očuvan metak (NK04 045A), i to na jugozapadnoj padini. Metak nije povezan ni sa jednim konkretnim tijelom i možda potiče sa mekog tkiva jednog od tijela.

Pronađena su dvojica priručna nosila koja su pokrivala neka od tijela. Napravljena su od debelih grana i ćebeta vezanog između njih konopcem (NK04 016A i 027A). Nakon što je podignuto svako od nosila, otkriveno je nekoliko predmeta kao što su odjeća, cipele i hrana (**fotografija 3**).

00920202

Fotografija 3: NK04, nosila među tijelima.

Poslednji nalaz podrazumijeva da je iz nosila ispražnjen njihov sadržaj i da su onda bačena za tijelima. U grobnici je pronađeno nekoliko razbacanih ličnih karata koje pripadaju šestorici ljudi (NK04 002A, 003A, 012A, 013-014A, 021A, 028A). U tri druga slučaja pronađene su lične karte zajedno sa tijelima (NK04 017B, 022B i 025B). Sve ove slučajeve MKCK je vodio kao nestale.

Tri osobe su mogle biti ranjene prije nego što su zakopane u grobnicu. Jedna je imala zavoj oko nožnog zgloba, a da nijedna kost nije bila povrijeđena na tom mjestu (NK04 023B). Druga je imala longetu na lijevoj nozi (NK04 038B) (**fotografija 4**), a treća je imala zavoj oko slomljene desne potkoljenice (NK04 040B).

00920203

Fotografija 4: Provizorna longeta na lijevoj potkoljenici NK04 038B

Prema izvještaju patologa, povrede u posljednja dva slučaja su izazvane hicima iz vatrenog oružja. Uzrok smrti obje osobe su višestruke povrede od vatrenog oružja, pored već previjenih rana. Moguće je da su osobe koje su imale povrede nogu prebačene na nosilima. Ona su mogla biti korištena i za prikupljanje stvari koje su ljudi nosili, da bi se bacile u grobnicu.

Nijedno tijelo nije imalo vojnu uniformu. Međutim, tijelo 043B, mlada odrasla osoba muškog pola (u starosnoj dobi između 15 i 19 godina u trenutku smrti) pronađeno je sa 54 neispaljena metka kalibra 7,62 mm.

U zemljištu kojim je zatrpana grobnica pronađeno je nešto što je moglo biti ligatura od tkanine. Međutim nije se mogao naći nikakav dokaz da su osobe bile vezane ili imale poveze na očima. U grobnici je uz jedno tijelo nađena brojanica, dok je druga nađena sama.

Nova Kasaba 06

Rezime i zaključci

00920204

Ekshumacija grobnice je izvršena 25. augusta 1999. godine. To je bila plitka grobnica, iskopana ručno. U njoj su se nalazili ostaci dvije osobe muškog pola, jedne u starosnoj dobi između 14 i 24 godine, a druge između 22 i 50 godina u trenutku smrti.

Četiri metka, pronađena ispod tijela starije osobe, potvrđuju da je ustrijeljen u samoj grobnici. Prema izvještaju patologa, ova osoba je umrla od rane od hica iz vatrenog oružja ispaljenog u glavu a uzrok smrti druge osobe nije utvrđen.

Prema izvještaju tima istražitelja, fotografija od 27. jula 1995. godine pokazuje područje na kojem je zemljište promijenilo boju, otprilike u obliku flaše, usmjereno u pravcu sjever-jug (vidi **karte 1 i 2**). Vrh flaše pokazuje u pravcu sjever. Područje se nalazilo na istom imanju na kojem su locirani NK04 i NK08 (vidi **kartu 3**).

Prije nego što je počela ekshumacija, područje je ispitano metalnim detektorom i na površini je pronađeno četrnaest čaura i jedan neispaljen metak kalibra 7,62 mm. (**karta 3**).

Čim je uklonjen gornji sloj zemljišta, pronađena je plitka grobnica. Imala je otprilike oblik trapeza dimenzija 1,9 metara u osnovi puta 1 metar na vrhu i sa nagibom do 0,7 metara na dnu (**slika 2**).

NK06 LOKALITET

Slika 2: Konturna karta lokaliteta NK06

Nova Kasaba 06

Zidovi grobnice bili su nepravilni i pronađeni su tragovi poput tragova lopate. U grobnici su pronađena dva tijela, NK06 001B i NK06 002B (**fotografija 5**).

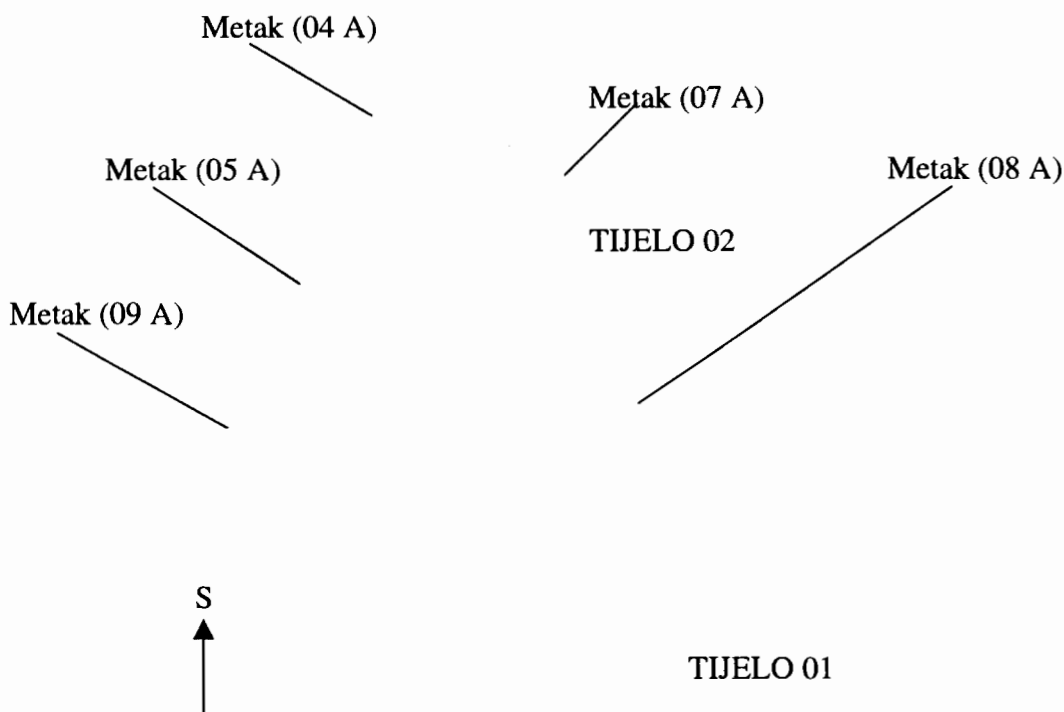
00920205

Fotografija 5: Pogled na tijela 1 i 2 u grobnici NK06

U grobnicu je zakopano prvo tijelo 1, koje je pripadalo mlađoj odrasloj osobi muškog pola, u starosnoj dobi između 14 i 24 godine u trenutku smrti. On je ležao na leđima, savijen u kukovima i sa lijevom rukom naslonjenom na grudi. Ispaljeni metak (NK06 008A) pronađen je kako leži pored njegovog lijevog koljena. Prema izvještaju patologa, fragmentacija nekih kostiju lijeve šake (2, 3, 4. i 5. metakarpalna kost) mogla je biti izazvana hicima iz vatrenog oružja. Međutim, uzrok smrti nije utvrđen.

Tijelo 2, odrasla osoba muškog pola, u starosti između 22 i 50 godina u trenutku smrti, zakopana je poslednja. On je ležao na desnoj strani, savijen u kukovima i sa obje ruke savijene. Njegova desna noga je ležala dijelom preko stopala tijela 1.

Ispod tijela 2 pronađena su četiri metka (slika 3). Jedan je bio ispod glave (NK06 009A), drugi ispod prsa (NK06 005A) i dva ispod predjela pelvisa (NK06 004A i 007A). Dvije čaure ispaljenih metaka kalibra 7,26 mm pronađene su kod stopala tijela 2 (NK06 003A i 006A).

Slika 3: Skica tijela 1 i 2 sa mecima

Prema izvještaju patologa, nije pronađena nijedna povreda kostiju koja bi se mogla povezati sa položajem metaka ispod grudi ili predjela pelvisa. Uzrok smrti ove osobe je rana od hica iz vatrenog oružja ispaljenog u glavu.

Otkriveni dokazi sugerišu da je bar jedna osoba (tijelo 2) ubijena u samoj grobnici. Nije moguće odrediti da li su čaure metaka pronađene na površini u blizini grobnice povezane sa ubistvom ove dvije osobe.

Rezime i zaključci

Ekshumacija je izvršena 22. augusta 1999. godine. Lokalitet se nalazi u polju istočno od ostalih lokaliteta Nova Kasaba. Prema izvještaju tima istražitelja, na zračnoj snimci lokaliteta od 27. jula 1995. godine, vidljiv je prazni rov pravougaonog oblika. Grobnica ima pristupnu rampu i njene karakteristike potvrđuju da je iskopana utovarivačem.

Iskopavanje je izložilo ostatke odrasle osobe muškog pola, u starosnoj dobi između 31 i 65 godina u trenutku smrti. Otprilike kod stopala osobe je pronađeno nekoliko metaka i nisu otkriveni meci ispod samog čaura metaka. Prema izvještaju patologa, na ovu osobu su ispaljena najmanje dva hica iz vatrenog oružja, jedan u potiljak, a jedan u lijevu podlakticu. Prilikom autopsije nisu pronađeni nikakvi meci što navodi na zaključak da su oni koji su otkriveni na lokalitetu bili ispaljeni u njega. Međutim, za razliku od ostalih slučajeva (npr. NK06), tijela.

Prisustvo čaura municije velikog kalibra (npr. od 30 mm) zajedno sa činjenicom da je tu bilo zakopano samo jedno tijelo, sugerise da je ovaj rov prvobitno korišten kao artiljerijski položaj.

Prema informacijama koje su već pomenute, rov je bio ponovo zatrpan poslije 27. jula 1995. godine. Tijelo je zakopano u rov kada je on bio djelimično zatrpan.

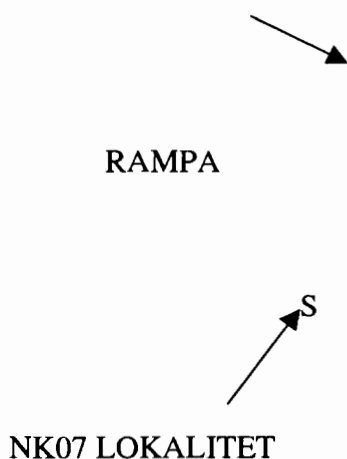
Prema izvještaju tima istražitelja, na zračnom snimku od 27. jula 1995. godine vidljiv je jedan prazan pravougaoni rov. Rov se nalazio u nekadašnjem prednjem dvorištu jedne kuće istočno od ostalih lokaliteta Nova Kasaba (**karta 3**). Na istoj fotografiji su vidljivi drvo i ograda koji su odvajali imanje od puta.

Nakon ispitivanja ovog područja, bilo je jasno da je gore pomenuto drvo posječeno. Takođe, dva stuba ograde su savijena i slomljena kao da ih je pregazilo neko teško vozilo.

Nakon struganja prvih 50 cm zemljišta, pronađen je pravougaonik okrenut u pravcu sjeverozapad - jugoistok. Dimenzije su bile 4,9 m x 2,7 m x 1,29 m dubine, sa pristupnom rampom na sjeverozapadnom kraju, koja se spušta do 1,29 m (**slika 4**). Dva traga zubaca su bila vidljiva na rampi. Širina zubaca je bila 9 cm, a razmak između tragova je oko 16 cm. Ovo sugerise da je grobnica iskopana utovarivačem.

Nova Kasaba 07

00920208

Slika 4: Konturna karta lokaliteta NK07

Tijelo odrasle osobe muškog pola, u starosnoj dobi između 31 i 65 godina u trenutku smrti, pronađeno je pored sjeveroistočnog zida rova (vidi **fotografiju 6**).

Tijelo je ležalo potrbuške, malo nagnuto na lijevu stranu, sa lijevom rukom ispruženom i desnom rukom savijenom. Nosio je cipele, tamne hlače i nije imao košulju. Lijeva podlaktica je bila slomljena i fragmenti kostiju su bili razbacani na 30 cm od tijela. Kod tijela je prvo bila zakopana glava, a lijevo stopalo je plitko zakopano. Pronađen je drveni štap kako leži preko lijeve noge (NK07 005A).

Kada je tijelo sahranjeno, rov je već bio dijelom zatrpan. Zbog toga tijelo nije ležalo direktno na rampi, već na strmini koja je napravljena od oko 30 cm sedimenta preko rampe, uz sjeveroistočni zid.

U nanosu na rampi i ispod tijela pronađene su čaure od municije kalibra 30 mm (NK07 001A i NK07 007A), jedna od njih smrskana u vratu. Blizu prethodnom predmetu, ali na rampi, također je pronađen i jedan okvir za pušku AK-47 (NK07 004A).

Kod stopala tijela i u nanosu zemlje gdje je ono ležalo pronađeno je nekoliko metaka i čaura. To su bile tri čaure kalibra 7,62 mm, 2 metka kalibra 7,62 mm, jedan fragment košuljice metka i jedan metak pištolja kalibra 7,65 mm (**slika 5**).

Prisustvo čaura i metaka sugerije da je osoba mogla biti ustrijeljena u samoj grobnici. Međutim, za razliku od drugih slučajeva (npr. NK06) nijedan metak nije otkriven ispod samog tijela. Time se postavlja pitanje kakav je bio položaj tijela kad je pogodeno, te da li je pomijerano iz svog prvobitnog položaja.

Nova Kasaba 07

00920209

Slika 5: NK07, skica tijela i metaka

Nova Kasaba 08

00920210

Rezime i zaključci

Ekshumacija ove grobnice izvršena je između 27. augusta i 6. septembra 1999. godine. Grobnica je bila locirana nekoliko metara istočno od lokaliteta NK04. Ovo je bila grobnica sa pristupnom rampom i njene karakteristike su sugerisale da je iskopana utovarivačem.

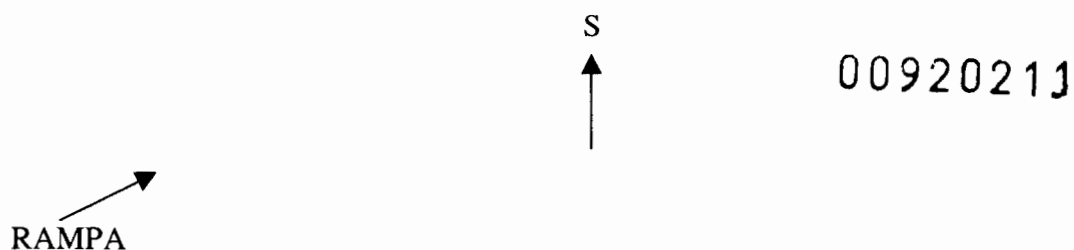
Tijela su bila zakopana u grobnici u tri odvojene grupe (skupine 1, 2 i 3). Pronađene su ukupno 33 osobe, 32 muškarca i jedna osoba kod koje nije bilo moguće odrediti pol. Prema izvještaju patologa, uzrok smrti kod 30 osoba bile su rane od vatrenog oružja, a u tri slučaja uzrok nije utvrđen.

Dokazi sugerišu da su neke osobe u skupinama 1 i 3 (prva, odnosno poslednja grupa tijela zakopana u grobnici) ustrijeljene u samoj grobnici.

Prisustvo busenja ispod tijela koja pripadaju skupinama 1 i 2 potvrđuje da su ona mehanički uklonjena sa nepoznate lokacije i zakopana u grobnici.

Prisustvo lišća i grana vrbe u neposrednoj blizini tijela u skupini 1 moglo bi ih povezati sa lokalitetom NK05, mogućim mjestom pogubljenja u blizini jednog stabla vrbe. Dokazi koji su do sada prikupljeni sugerišu da je lokalitet NK05 bio mjesto pogubljenja za neke od osoba zakopanih u grobnici NK08.

Grobnica se nalazila istočno od lokaliteta NK04, na istoj uzvisini i iza šupe. Stog sijena je stavljen na mjesto gdje je kasnije otkrivena grobnica. Grobnica je bila pravougaonog oblika, pravilnih rubova, dimenzija 9,7 x 2,5 x 1,34 m i usmjerena u pravcu sjeveroistok–jugozapad. Grobnica je imala pristupnu rampu na jugozapadnoj strani (slika 6). Na površini je pronađeno nekoliko čaura metaka (**karta 3**).

LOKALITET NK08

Slika 6: Konturna karta lokaliteta NK08

Na rampi su bila vidljiva približno četiri traga od zubaca i dva traga od guma. Širina zubaca je bila oko 8 cm, razmak između njih 18 cm, a širina guma 50 cm (**fotografija 7**).

Među ukupno 33 osobe u ovoj grobnici, identifikovane su tri različite grupe tijela, odvojene slojevima zemlje (**fotografija 7**). Obilježavanje ovih grupa ili skupina brojevima slijedilo je redoslijed po kojem su zakopavane u grobnicu (tj. 1 je bila prva, a 3 poslednja).

Rampa sa
tragovima zubaca

00920212

Fotografija 7: Pogled na lokalitet NK08 sa skupinama 1-3. U gornjem desnom uglu je rampa sa tragovima zubaca.

Skupina 1 se sastojala od 12 osoba koje su ležale direktno na rampi i nalazila se na krajnjem istočnom kraju grobnice. Sva tijela su pripadala odraslim osobama muškog pola, ali četvorica od njih su bili u starosnoj dobi između 13 i 25 godina u trenutku smrti.

Većina tijela su zakopana u grobnicu ispružena i međusobno isprepletana. Nešto granja i zelenog lišća vrbe pronađeni su između nogu i kod stopala četiri tijela u ovoj skupini (NK08 069B, 072B, 073B i 074B). Listovi su bili zeleni, a grane debljine od oko 3-4 mm. U neposrednoj blizini grobnice nije viđena nijedna vrba. Ovo pitanje će biti dalje razmatrano kada se bude govorilo o lokalitetu NK05.

Tri deformisana metka kalibra 7,62 mm i jedan fragment košuljice metka pronađeni su zabijeni u dno grobnice (075A, 076A, 077A i 078A), ispod ili u neposrednoj blizini tijela 061B, 064B i 066B. To potvrđuje da su ove osobe ustrijeljene dok su ležale u grobnici. Prema izvještaju patologa, uzrok smrti deset osoba u ovoj skupini bile su povrede od vatrenog oružja. U ostala dva slučaja uzrok smrti je ostao neutvrđen.

Nakon što su tijela u skupini 1 zakopana u grobnicu, preko njih je stavljen sloj zemlje od oko 30 cm. Onda je zakopana skupina 2 koja se sastoji od 17 tijela. Međutim, ova tijela nisu zakopana preko skupine 1, već kod njihovih nogu (**fotografija 7**).

Skupina 2 se sastojala od odraslih muškaraca, sa izuzetkom dvojice koji su bili u starosnoj dobi između 13 i 22 godine u trenutku smrti.

Tijela u ovoj skupini bila su ispružena i međusobno isprepletena. Ona su uglavnom ležala preko sloja zemlje i busenja koji su nanoseni na rampu. Jedini izuzetak je bilo tijelo NK08 043B, koje je ležalo direktno na rampi. U busenju ispod tijela pronađen je geler (NK08 054A). Ispod tijela u ovoj skupini nisu pronađeni meci.

Skupina 3 je poslednja zakopana u grobnicu. Ona se sastojala od četiri odrasla muškarca, od kojih su trojica bili u starosnoj dobi između 15 i 21 godine u trenutku smrti. Tijela u ovoj skupini položena su preko sloja zemlje koji je pokrivaio skupinu 2.

Kao i slučaju skupine 1, tri od četiri osobe u ovoj skupini su mogle biti ustrijeljene dok su ležale u grobnici. Tri metka su pronađena u blizini glave tijela NK08 016B, a ispod njegove glave pronađeni su jedan metak i fragment košuljice metka. Ispod glave tijela NK08 021B pronađena su tri metka kalibra 7,62 mm i 2 fragmenta košuljice metka. Konačno, uz tijelo 025B pronađena su tri metka, a ispod njega jedan metak i pet fragmenata košuljice metka (vidi NK08.rot u CD1). Prema izvještaju patologa, uzrok smrti ovih osoba bile su višestruke rane od hitaca iz vatrenog oružja.

Kod jedne osobe iz skupine 1 i još jedne iz skupine 2 pronađene su brojanice.

Nova Kasaba 05

00920214

Prema izvještaju tima istražitelja, na fotografiji od 27. jula 1995. godine vidljivo je jedno pravougaono područje svjetlijeg zemljišta, paralelno sa putem. To područje označeno kao NK05 ima približne dimenzije 6 x 3 metra. Od ovog područja vode dvije uske brazde (mogući tragovi guma) do malog nasipa u podnožju vrbe (*Salix fragilis*). U vrijeme inspekcije, i drvo i mali nasip su još uvijek bili na svom mjestu.

Niz rovova iskopan je na ovoj lokaciji (pravougaono područje svjetlijeg zemljišta) i nije bilo nikakvog dokaza o postojanju grobnice. Područje označeno kao NK05 je stoga protumačeno kao dio zemljišta sa kojeg je uklonjeno busenje, čime je otkriveno svjetlije zemljište. Pretpostavljeno je da lišće i grane vrbe, pronađeni među tijelima u skupini 1, možda ukazuju na to da su te osobe ubijene pored puta i onda pokupljene i odvezene na lokalitet NK08. Lišće i grane vrbe su onda mogli pasti na tijela dok su ova podizana utovarivačem. Oštrica utovarivača je takođe mogla otkriti svjetlije zemljište, i to u obliku sličnom obliku rova (čime se objašnjavaju brazde na lokalitetu NK05). U procesu krčenja i podizanja, mogao je nastati mali zemljani nasip u podnožju vrbe. Ako su žrtve ustrijeljene u području NK05 (krčevini), čaure metaka, ako ih je i bilo, mogle su takođe biti uklonjene sa prvobitne lokacije i mogle bi se naći u nasipu u podnožju vrbe.

Da bi se ispitala hipoteza, poduzeti su sljedeći koraci. Prvo, uzet je uzorak lišća i grana vrbe i upoređen sa onim pronađenim u grobnici (NK08). A. Brown (vidi izjavu iz 1999.) ispitaio je lišće pronađeno u grobnici i ono pokupljeno sa stabala uz put. On je zaključio da oba potiču od vrbe (*Salix fragilis*). Drugo, ispitan je mali nasip ispod drveta i pronađeno je pet čaura metaka kalibra 7,62 mm, jedan fragment automatskog punjača i jedan fragment minobacača /?minobacačke granate; ?komad maltera/ (vidi **kartu 2**).

Konjević Polje 01

00920215

Rezime i zaključci

Ekshumacija ovog lokaliteta izvršena je između 7. i 9. septembra 1999. godine. To je bila plitka grobnica sa pristupnom rampom, smještena u polju pored glavnog puta Konjević Polje - Nova Kasaba. Karakteristike grobnice sugerišu da je iskopana utovarivačem.

Pronađena su tijela devet osoba, sahranjenih u dvije skupine. Osam tijela pripadalo je muškarcima: sedmorica starosne dobi između 25 i 65 godina i jedan između 16 i 23 godine u trenutku smrti. Pronađeni su i ostaci jedne žene stare između 16 i 30 godina. Prema izvještaju patologa, ona je zadobila višestruke povrede od hitaca iz vatrenog oružja u lijevu nogu, a vjerovatno i u grudi. Ostale osobe su umrle od višestrukih rana nanesenih vatrenim oružjem.

Prisustvo priručnih nosila i vreće odjeće upućuje da je to bila nečija prtljaga u vrijeme kada je grobnica iskopana.

Ručni sat marke Seiko, koji je stao u 12:35 sati, u petak 15-tog, sugeriše da se osoba prestala kretati (tj. da je umrla) između 32 i 36 sati ranije, a to je 13-tog (Mills, 1999.)

Busenje pronađeno ispod tijela sugeriše da su neka, ako ne i sva tijela, pokupljena mašinom (npr. utovarivačem) sa nekog drugog mjesta i stavljena u grobnicu.

Prisustvo bijelog praha koji ne potiče odatle (vjerovatno kreč) sugeriše da mora da je bio stavljen u grobnicu. Dokazi ukazuju na to da je najmanje jedna osoba ustrijeljena u samoj grobnici.

Ovaj lokalitet se nalazi u polju pored puta Konjević Polje–Nova Kasaba. Prema izvještaju tima istražitelja, u julu 1995. godine identifikovano je područje narušavanog zemljišta, i to iza grmlja paralelnog sa putem (vidi **fotografiju 8 i kartu 2**).

Konjević Polje 01

00920216

Fotografija 8: Pogled na KP1 sa juga. Sa lijeve strane, područje grobnice prije ekshumacije.

Profesor Richard Wright, koji je prvobitno istražio ovo područje, ustanovio je prisustvo mnoštva ljudskih ostataka. Grobnica je iskopana na šljunkovitoj uzvisini. Ona je imala pravougaoni oblik sa pravim ivicama, dimenzija 8,3 x 2,8 metara, i bila je usmjerena u pravcu sjever – jug. Imala je pristupnu rampu koja je išla sa juga na sjever do približne dubine od oko 50 cm (**slika 7**). Na rampi su bili vidljivi tragovi zubaca.

Konjević Polje 01

00920217

RAMPA →

↗ S

LOKALITET KP01

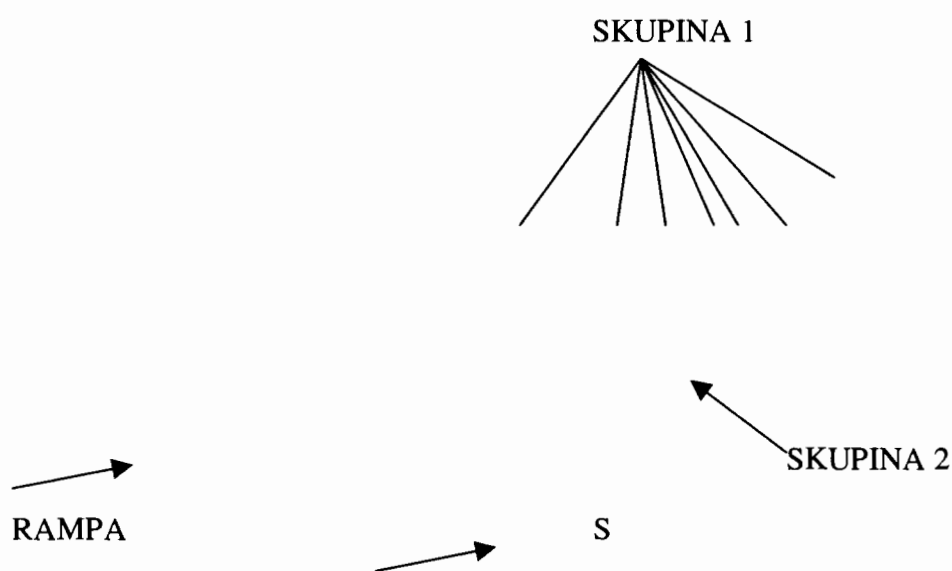
Slika 7: Konturna karta lokaliteta KP-1

Morfologija grobnice potvrđuje da je ona iskopana nekom vrstom mašine kao što je utovarivač. Zemlja kojim je zatrpana grobnica bila je kombinacija ilovače i šljunka i u njoj je bilo korijenja i nešto bijelog praha, vjerovatno kreča.

Iskopana su tijela devet osoba zakopanih u dvije skupine uz istočni rub grobnice (**slika 8**).

Konjević Polje 01

00920218

Crtež 8: Pogled na KP-1 sa skupinama 1 i 2

Skupina 2 se sastojala od skeletonizovanih ostataka jedne osobe (KP1-015B) koja je ležala na leđima blizu površine i bila je zakopana poslednja (**fotografija 9**).

Fotografija 9: Ostaci jedne jedine osobe u skupini 2

On je bio muškarac star između 31 i 60 godina u trenutku smrti. Prema izvještaju patologa, umro je od višestrukih rana nanesenih vatrenim oružjem. U blizini njegovog tijela, u zemljištu je pronađena bačena lična karta žene čije je prezime bilo Muminović (Dutchbat Laundry # 15). Nakon što je grob ponovo zatrpan i teren utapkan mašinom da bi se poravnalo, tijelo 015B je djelimično pomjereno.

Konjević Polje 01

00920219

Skupina 1 se sastojala od tijela devet osoba, uglavnom ispruženih i međusobno isprepletenih (**fotografija 10**).

Fotografija 10: KP-1. Pogled na tijela u skupini 1

Nakon što su zakopana u grobnicu, preko njih je stavljen sloj zemlje. Sedam tijela je pripadalo muškarcima u starosnoj dobi između 25 i 65 godina, ali jedno je bilo između 16 i 23 godine u trenutku smrti. Posljednje tijelo pripadalo je ženi (KP1-029B) u starosnoj dobi između 16 i 30 godina u trenutku smrti. Prema izvještaju patologa, ona je pogođena dva puta u lijevu nogu čime joj je smrskana kost. Moguće je da je pogođena i treći put, i to u grudima. Ostale osobe u grobnici umrle su od višestrukih povreda od vatrenog oružja.

Pronađeni su ostaci priručnih nosila (KP1-024A) preko nekih od tijela u skupini 1. Nosila su napravljena od dvije grane drveta i čebeta koje je za njih vezano konopcem. Nosila su izvrnuta naopako i ubačena nakon tijela. Kada su nosila podignuta, pronađeni su ostaci bijelog praha, vjerovatno kreča, koji nije odatle poticao. To sugerira da su nosila, nakon što su tijela bačena u grobnicu, upotrijebljena za prenošenje bijelog praha koji je posut po njima. Tijela u skupini 2 nisu ležala direktno na dnu rampe, već na sloju busenja i vegetacije.

Konjević Polje 01

00920220

U grobnici su otkriveni različiti predmeti, uključujući i jednu torbu u su kojoj se nalazili čista i ispeglana odjeća i pribor za ličnu higijenu. Otkriveni su i odbačeni dijelovi odjeće. Kao i u prethodnom slučaju (NK04), ti dijelovi odjeće su bili ispeglani kao da su bili dio nečijeg prtljaga. U zemlji kojom je zatrpana grobnica otkrivene su polaroid fotografije, konzervirana hrana i pribor za ličnu higijenu. Takođe je pronađen odbačen i lični dokument, bankovna kartica sa imenom Ramiz Selinović. Na jednom tijelu je pronađen sat marke Seiko koji je stao u 12:35 sati, u petak 15-tog (**fotografija 11**).

Fotografija 11: Ostaci tijela KP1-022B sa ručnim satom marke Seiko

Ispod nekih tijela pronađeni su meci i/ili geleri. Ispod struka tijela 033B, pronađeno je nekoliko gelera i jedan metak pištolja kalibra 7,62 mm (tim za uklanjanje mina ga je identifikovao kao CZ-Crvena Zastava). Prema izvještaju patologa, ova osoba je zadobila prostrijelnu ranu kroz lijevu stranu pelvisa. Dokazi upućuju na to da je ova osoba pogodena u samoj grobnici. Pored toga, u busenju ispod tijela 022B pronađen je metak kalibra 7,62 mm i konačno, ispod slomljene lijeve ruke tijela 023B pronađen je metak kalibra 7,62 mm.

Konjević Polje 02

00920221

Rezime i zaključci

Ekshumacija grobnica je izvršena 10. septembra 1999. godine. Lokalitet se nalazio u polju pored puta Konjević Polje – Bratunac. Identifikovane su dvije grobnice u kojima su bile jedna, odnosno dvije osobe. Obje grobnice su bile plitke i iskopane su ručno.

U grobnici 1 pronađeno je tijelo odrasle osobe muškog pola u starosnoj dobi između 31 i 71 godine u trenutku smrti. Prema izvještaju patologa, on je umro od rana nanesenih mecima iz vatrenog oružja u trup. Tijelo nije ležalo na dnu grobnice već na uzvišenju od busenja, granja i cvijeća. Ovo sugerije da je mehanički prebačen sa neke druge lokacije.

U grobnici 2 pronađeni su ostaci dva mlađa muškarca u starosnoj dobi između 15 i 21 godine u trenutku smrti. Meci koji su pronađeni ispod tijela na mjestima koja su odgovarala povredama potvrđuju da su osobe ustrijeljene u samoj grobnici. Prema izvještaju patologa, uzrok smrti obje osobe su višestruke rane od vatrenog oružja.

Moguće je da je prvo tijelo koje je zakopano u grobnicu pripadalo osobi koja je tu grobnicu i iskopala. Velika količina busenja i granja između drugog tijela i zida grobnice sugerije da je on gurnut u grobnicu utovarivačem ili nekom sličnom mašinom.

Lokalitet se nalazio u polju pored puta Konjević Polje – Bratunac (karte 2 i 5). Prema izvještaju tima istražitelja, na zračnoj fotografiji iz jula 1995. godine vidi se područje pomijeranog zemljišta koje se nalazi pored drvoreda. U prethodnoj misiji, tim istražitelja iskopao je niz rovova u tom području i pronašao jednu jedinu grobnicu koju je označio kao KP2 grobnica 1. Grobnica je iskopana ali tijela nisu ekshumirana.

Da bi se pokazalo da li ima još neotkrivenih grobnica ili ne, područje površine 50 x 11 metara, paralelno sa drvoredom, ogoljeno je do nekih 30 cm ispod površine. Identifikovani su obrisi druge grobnice, nekoliko metara od KP2-grobnice 1. Između dvije grobnice, takođe je identifikovano smetljište koje nije imalo veze ni sa jednom od grobnica (karta 3).

Grobnica 1

Ova grobnica je blago izduženog oblika i šira na sredini. Njene dimenzije su 215 x 140 x 50 cm (karta 3). Karakteristike grobnice sugeriju da je iskopana ručno, a ne mehanički. U zemlji kojom je grobnica zatrpana pronađene su dvije zardale čaure metaka. Prema izvještaju tima za deminiranje, radilo se o posebnim mecima kojima su se iz poluautomatske puške (PAP) ispaljivali tromboni.

Konjević Polje 02

00920222

Tijelo odrasle osobe muškog pola u starosnoj dobi između 31 i 71 godine u trenutku smrti pronađeno kako leži potrbuške, glavom okrenuto prema zapadu (**fotografija 12**).

Fotografija 12: KP-02 grobnica 1

On je imao na sebi cipele, hlače, košulju i jaknu. Tijelo je ležalo na uzvišenju od busenja, granja i cvijeća, odignutom od dna groba. Prema izvještaju patologa, on je umro od rana od hitaca iz vatrenog oružja u trup. Činjenica da tijelo nije ležalo direktno na dnu grobnice sugerira da je pokupljeno sa neke druge lokacije (**fotografija 13**).

Fotografija 13: KP-02 grobnica 1. Uzvišenje ispod tijela, sačinjeno od vegetacije

Konjević Polje 02

Grobnica 2

00920223

Ovo je plitka grobnica, vjerovatno iskopana ručno, dimenzija 1,8 x 0,8 metara, u pravcu istok-zapad, sa dva tijela glavom okrenuta prema zapadu (**karta 3**). Tijelo 004B prvo je stavljeno u grobnicu, a tijelo 007 B zadnje. Tijelo 004B je pruženo i leži na leđima dok je tijelo 007B gurnuto na njega i leži na desnoj strani (**fotografija 14**).

Fotografija 14: KP-02 grobnica 2

Obojica su bili mlađi muškarci, u starosnoj dobi između 15 i 21 godine u trenutku smrti. Između tijela 007B i sjevernog ruba grobnice bila je velika količina trave i i time je bila oivičena grobnica.

Pronađena su tri metka kalibra 7,62 mm (008A, 009A i 010A) ispod struka, prsa i desnog ramena tijela 004B i zabodena u dno grobnice. Takođe je pronadjen jedan metak kalibra 7,62 mm ispod prsa tijela 007B. Prema izvještaju patologa, uzrok smrti obje osobe su višestruke rane od vatrenog oružja. U oba slučaja, mjesta gdje su pronadjeni meci odgovaraju povredama koje su otkrivene tokom post-mortem pregleda. Dokazi koji su na raspolaganju upućuju na to da su obje osobe ustrijeljene u samoj grobnici. S obzirom na to da je grobnica iskopana ručno i da je 004B bilo prvo tijelo koje je zakopano, moguće da je ta osoba iskopala svoj vlastiti grob. S druge strane, tijelo 007B je moglo biti zakopano u grobnicu mehaničkim putem. Vegetacija pronadjena između tijela i sjevernog ruba grobnice sugerise da je oštrica utovarivača ili neke slične mašine ubacila tijelo u grob, gurnuvši ga pravcem sjever-jug. Na taj način tijelo je završilo kod 004B i vegetacije koja se nalazila između njega i zida grobnice (**fotografija 14**).

GLOGOVA

00920224

Rezime i zaključci

Lokacija poznata kao Glogova sastojala se od dva lokaliteta sa obje strane staze koja se odvaja od glavnog puta Konjević Polje - Bratunac, iza sela Glogova. Staza presjeca kosinu od sjevera na jug. Predio južno od puta obilježen je kao GL01, a onaj sjeverno kao GL02. Tokom 1999. godine, GL02 je prvi lokalitet koji je ispitan.

Glogova 02 (GL02) sadrži najmanje šest grobnica, od kojih su tri opljačkane. Dvije otkrivene grobnice bile su netaknute, a jedna, za koju se pretpostavlja da je opljačkana, nije ekshumirana.

Krater GL02 je velika rupa u kojoj su nađeni tragovi dvije odvojene grobnice (GL02-grobnica i GL06). Iako nije bilo moguće utvrditi koja je grobnica bila iskopana prva, dokazni materijal ukazuje na to da su obje grobnice opljačkane u isto vrijeme. Prikupljeni dokazni materijal navodi na zaključak da je, nakon prvobitnog zakopavanja tijela, taj teren izbrazdan tako što su po njemu iskopani rovovi. To je učinjeno bagerom kao što je rovokopač od 360 stepeni. Dokaz za to su tragovi rovova koji se stapaju jedan u drugi i izgledaju kao jedna neprekidna brazda.

Nakon otkrivanja grobnica, izvršeno je dubinsko otkopavanje, te su onda iz njih izvađeni ostaci. Za vrijeme pljačkanja, mašina je stalno mijenjala pravac i vukla ostatke iz jednog dijela u drugi (vidi Kartu 6).

Najmanje 39 osoba, od kojih je za 20 utvrđeno da su muškarci, nalazilo se u grobnicama GL02 (GL02-krater, GL02-grobnica i GL06).

Činjenica da na velikom dijelu prostora između GL06-GL03 i GL02-grobnice nije bilo strukturalnih odlika grobnice mogla bi da znači da je u tom dijelu bila još jedna grobnica (vidi Kartu 6).

Poslije pljačke grobnica ostao je određen broj predmeta i ljudskih ostataka. Automatski ručni sat marke Seiko koji je pronađen na jednom od tijela zaustavio se u 8:15 sati u petak 15-og. To navodi na zaključak da je osoba prestala da se kreće (to jest, da je umrla) između /u originalu nedostaje broj/ i 32 sata prije toga, to jest 13-og (Mills, 1999.).

GL03 je plitak grob sa prilaznom rampom koja ide otprilike u smjeru sjever-jug, sa karakteristikama koje upućuju na to da je grob iskopan utovarivačem.

Srednji dio grobnice je prosječen rovom prokopanim radi pljačke koji se prostire otprilike u smjeru istok-zapad. Istočna strana grobnice (na mjestu gdje se nalazi taj

00920225

rov) stapa se sa kraterom GL02 (Karta 6). Brazda presjeca rampu pod kosim uglom i obilježena je sa GL04 da bi se razlikovala od same grobnice.

Na najsjevernijoj tački grobnice pronađeno je najmanje 11 tijela. Tijela su još uvijek bila u svom prvobitnom položaju, sedam su bili muškarci i većina ih je imala preko 25 godina u trenutku smrti. Samo dva tijela bila su između 15 i 24 godine u trenutku smrti. Prema izvještaju patologa, uzrok smrti kod sedam pojedinaca bile su povrede od vatrenog oružja.

Analiza polena iz uzorka tla ispod tijela pokazala je da je sediment možda poticao sa livade na kojoj su se nekada uzgajale žitarice, uključujući i kukuruz.

GL05 je nedirnut lokalitet koji se sastoji od dvije grobnice koje se stapaju jedna u drugu. Moguće je da je prvo iskopana grobnica "a", a da je grobnica "b" iskopana kasnije. Uzak zemljani zid odvajao je dvije grobnice, i on je djelimično uništen tokom prvobitnog iskopavanja grobnice "b".

U grobnici su se nalazila 73 čitava ili skoro čitava tijela i više dijelova tijela. Većina tijela je imala višestruke prelome kostiju i nedostajali su im neki donji ili gornji udovi.

Ostaci su se nalazili u ilovači bogatoj vegetacijom. Ilovača nije pripadala tlu grobnice i nanesena je zajedno sa tijelima. Prema analizama polena, zemlja je vjerovatno potekla sa livade na kojoj su se nekada uzgajale žitarice, uključujući i kukuruz.

Iz obje grobnice izvađeno je najmanje 90 osoba, od kojih je za 82 utvrđeno da su muškarci, dok kod 8 nije mogao da se odredi pol. Otprilike 50% osoba je u trenutku smrti imalo između 13 i 24 godine (n=41) dok su ostali bili odrasle osobe stare preko 25 godina.

Prema izvještaju patologa, 55 osoba umrlo je od povreda iz vatrenog oružja. U 22 slučaja bilo je tragova nagorjelosti kostiju donjih udova, a ponegdje takođe i gornjih udova. U pojedinim slučajevima, naprsle površine slomljenih kostiju su bile nagorene, navodeći na zaključak da je do nagorjevanja došlo nakon frakture. Tragovi nagorjelosti su se takođe vidjeli na 47 komada razne odjeće (odjevni predmeti i za gornje i za donje dijelove tijela).

Iskomadanost ostataka i činjenica da su pokopani sa velikom količinom sedimenta sugeriše da su tijela iskomadana prije nego što su pokopana i da su sa nepoznate lokacije pokupljena mašinom (poput rovokopača). Nije poznato kako je došlo do komadanja.

Imajući u vidu da je profil zemljišta GL03 i GL05 identičan onom iz Zelenog Jadra (ZJ05), sekundarnog lokaliteta ekshumiranog 1998. godine, mora se pretpostaviti da je bar GL03 porijeklo za Zeleni Jadar. Pokazalo se, međutim, da je grobnica GL05

Glogova
nedirnuta. To navodi na zaključak da su tijela pronađena u Zelenom Jadru možda mješavina tijela iz GL03 i tijela GL02-kratera, te tijela iz GL02-grobnice i onih iz GL06. Ovaj zaključak se zasniva na činjenici da je pljačka grobnica GL02 i GL03 izvršena u isto vrijeme.

00920227

Glogova

Na fotografijama koje mi je pokazao tim istražitelja, dana 27. jula 1995. primijećene su dvije lokacije gdje je pomijerano zemljište /original nejasan/. Nalazile su se sa obje strane staze koja se odvaja od glavnog puta Konjević Polje - Bratunac, iza sela Glogova (**Karte 1, 4 i 6**). Staza presjeca kosinu od sa sjevera na jug. Predio južno od puta obilježen je kao GL01, dok je onaj prema sjeveru obilježen kao GL02. Na osnovu gorepomenutih fotografija, izračunato je da površina pomjieranog zemljišta iznosi oko 63x20 metara za GL01, odnosno 60x15 metara za GL02. GL02 je lokacija koja je prva ispitana.

Tatar Glogova 2 (GL02)

Topografija je nepravilna i obrasla, a jedno drvo za koje se pretpostavlja da je suho vidljivo je u sredini sumnjivog predjela. Pomoću paranja brazdi utvrđeno je da je količina uznemiravanog zemljišta na tom prostoru (a što se slaže sa vazдушnim snimkama) debljine oko 65 cm. Potom je odlučeno da se površina ogoli do dubine od oko 70 cm (**Fotografija 15**).

/slika, stranica 34 originala/

Fotografija 15. Izgled GL02 prije ekshumacije, slikano sa puta.

U svježe razgrnutoj zemlji otkriven je veliki ponovo zatrpan krater. Zemlja kojoj je zatrpan sastojala se od sive ilovače i velikih gromada prirodne svijetlo smeđe ilovače. U masi je pronađen veliki broj dijelova tijela i predmeta. Dimenzije kratera iznosile su otprilike 15 x 11 metara. Nakon što je uklonjeno nekih 1,2 metra zemlje, postalo je očigledno da se u GL02 nalaze ostaci iz više od jedne grobnice (**Karta 6**).

00920228 **Glogova**

Svi predmeti i dijelovi tijela koji su prvobitno prikupljeni iz zemlje kojom je popunjen krater obilježeni su sa GL02. Tokom procesa diferenciranja i razgraničavanja grobnica, predmeti prikupljeni iz svake od njih bili su na odgovarajući način obilježavani. U krateru su otkrivene dvije zasebne grobnice: GL02-grobnica i GL06.

GL02-krater

Ova površina odnosi se na krater gdje su pronađeni GL06 i GL02-grobnica (vidi **Kartu 6**).

Zemlja kojom je grobnica zatrpana sadržavala je mnogo dijelova tijela i predmeta. Među ovim posljednjima pronađeno je dvoje provizornih nosila (031A i 046A). Bila su napravljena od dvije debele grane drveta između kojih je bilo razapeto platno. Neki bijeli prašak, možda kreč, pronađen je u jednom od njih (046A). U zemlji kojom je grobnica zatrpana pronađena je i jedna platnena torba sa konzervama hrane i odjećom (056A). Dokumenti sa imenima dvije osobe koje su se kod MKCK-a vodile kao nestala lica su takođe pronađeni u toj zemlji. Na ostacima mladog odraslog muškarca (081B, 17-23 godine) pronađen je ručni sat marke Seiko koji je pokazivao petak 15-ti i 8:15 sati.

Ostaci šest gotovo cijelih tijela pronađeni su u zemlji za zatrpavanje. Svi su bili muškarci, trojica između 15 i 23 godine, i trojica između 25 i 71 godine u trenutku smrti.

GL02-grobnica

To je pravougaoni rov u smjeru sjeveroistok-jugozapad, dimenzija 4,3x2,3 metara. Na jugozapadnom rubu rova pronađeni su tragovi zubaca poput tragova koje pravi kašika bagera (**fotografija 16**).

/slika, stranica 36 originala/

Tragovi zubaca na jugozapadnom rubu

Fotografija 16. GL02-grobnica sa sjeveroistoka.

Kašika je bila široka otprilike 59 cm i imala je tri zubca. To upućuje na zaključak da je grobnica iskopana rovokopačem, i to tako što su kašikom kopane spajajuće brazde. U procesu pljačkanja grobnica GL02 (o čemu će biti riječi kasnije) samo je dno GL02-grobnice ostalo nedirnuto.

Pronađeni su ostaci 6 pojedinaca, koji su još uvijek bili u svom prvobitnom položaju, pokriveni debelim slojem bijele substance, moguće kreča. Tom substancom su bili prekriveni u vrijeme pokopavanja. Tijela nisu ležala na dnu grobnice, već na sloju zemljišta debljine oko 40 cm. Kada su tijela uklonjena, pojavili su se očigledni tragovi zubaca koji su već ustanovljeni na jugozapadnom rubu (**Fotografija 17**).

00920230

Glogova

/slika 17, stranica 37 originala/

Fotografija 17. GL02-grobnica sa sjeveroistoka, tragovi zubaca na dnu grobnice nakon što su uklonjena tijela.

Na južnom rubu grobnice pronađen je trag zubaca koji se protezao poprijeko u odnosu na prethodne tragove (**Fotografija 18**). Na sjevernoj strani GL02-grobnice, jedanput kada se došlo do dna kratera, također su identifikovani tragovi zubaca koji su se protezali otprilike u istom smjeru kao i onaj prethodni.

00920231

Glogova

/slika 18, stranica 38 originala/

Fotografija 18. Trag zubca koji se proteže poprijeko u odnosu na osu grobnice.

U predjelu gdje su pronađeni ovi tragovi nije bilo jasnih dokaza da postoji grobnica. Međutim, pronađena je sadržina grobnice, kao što su dijelovi tijela i različiti predmeti.

U grobnici su se nalazili čitavi (ili gotovo čitavi) ostaci sedam odraslih muškaraca i jednog između 13 i 17 godina u trenutku smrti (GL02 107b). Prema izvještaju patologa, ova osoba je umrla od povrede u glavu iz vatrenog oružja.

00920232

Glogova

GL03 - grobnica

Ovo je plitka grobnica sa prilaznom rampom koja se proteže otprilike u pravcu sjever-jug. Dimenzije grobnice su 8,75 x 2,5 m. Dva traga guma (širine 50 cm) i najmanje dva traga zubaca (širine 6 cm) pronađena su na rampi. Srednji dio grobnice je prosječen rovom prokopanim radi pljačke koji se prostire otprilike u smjeru istok-zapad. Istočna strana grobnice (gdje se nalazi taj rov) stapa se sa kraterom GL02 (**Karta 6**). Dimenzije rova su 3,3 x 0,9 x 0,5 m i on presjeca rampu pod kosim uglom. Ovaj rov je obilježen sa GL04 da bi se razlikovao od same grobnice. Iz rova su izvađeni dijelovi tijela i odjeća. Između rova i rampe nisu pronađena tijela.

Na najsjevernijoj tački grobnice pronađena je skupina od 11 tijela koja su još uvijek bila u svom prvobitnom položaju (**Fotografija 19**).

/slika 19 na stranici 39 originala/

Tijela

GL04 (pljačka)

Fotografija 19. Pregled GL03 od rampe sa tijelima u pozadini.

Otkrivena tijela su nadjena izdvojena u jednom dijelu grobnice. Na južnom rubu pronađen je jasan trag kašike bagera (vidi **fotografiju 20**).

00920233

Glogova

/slika 20 na stranici 40 originala/

Fotografija 20. GL03, tragovi zubaca na izdvojenoj skupini tijela.

Sedam tijela bili su muškarci, a za četiri se nije mogao utvrditi pol. Većina osoba imala je preko 25 godina, ali dvije su u trenutku smrti imale između 15 i 24 godine. Većina dijelova tijela koji su pronađeni odvojila se od samih tijela kada su ona raskomadana prilikom pljačke grobnice. U jednom slučaju, međutim, izdvojeni ostaci jedne lobanje i neke karlične kosti su prvo ubačene u grobnicu a onda prekriveni ostalim tijelima. Lobanja (022BP) je pripadala osobi neutvrđenog pola staroj između 15-24 godine u trenutku smrti i na njoj se vidjela ulazna rana od pogotka iz vatrenog oružja. Prema izvještaju patologa, uzrok smrti šest drugih osoba takođe su bile višestruke povrede iz vatrenog oružja.

(007A). Ručni sat marke Seiko koji je stao u subotu 15-og pronađen je kako leži na samoj rampi.

GL05

GL05 je nedirnut grobnica koja je sasvim odvojena od kratera GL02. Ima oblik rova (10,3 x 2,7 m) sa nazupčanim ivicama i okrenut je otprilike u pravcu istok - zapad. Zapadne dvije trećine grobnice imaju grubi oblik pravougaonika, dok se istočna trećina širi prema jugu (vidi kartu 6). Grobnica je iskopana u šljunkovitom terenu do prosječne dubine od 1,2 metra. Morfologija grobnice navodi na zaključak da je iskopana rovokopačem. Tokom iskopavanja zaključeno je da se GL05 sastoji od dvije grobnice koje se stapaju jedna u drugu. Najzapadniji dio označen sa "a", a najistočniji sa "b". Međutim, sav materijal koji je izvađen iz "a" i iz "b" označen je sa GL05.

Glogova

U grobnici je bilo 73 cijelih ili gotovo cijelih tijela i više dijelova tijela. Većina tijela je imala višestruke prelome kostiju i nedostajali su im neki donji ili gornji udovi. Ostaci su bili u ilovači bogatoj vegetacijom. Ilovača nije poticala iz te grobnice i nanesena je zajedno sa tijelima. Dr. A. Brown je analizirao uzorak sedimenta i zaključio je da se podudara sa onim sa livade na kojoj je prethodne godine rastao kukuruz. Sediment iz GL05 je bio identičan onome iz GL03 (Brown, 1999a.)

Iz obje grobnice izvađeno je najmanje 90 osoba, od kojih je za 82 utvrđeno da su muškarci, dok kod 8 nije mogao da se odredi pol. Otprilike 50% osoba je u trenutku smrti imalo između 13 i 24 godine (n=41) dok su ostali bili odrasle osobe starije od 25 godina. Prema izvještaju patologa, 55 osoba umrlo je od povreda iz vatrenog oružja.

U 22 slučaja bilo je tragova nagorjelosti kostiju, i to uglavnom donjih udova, a povremeno takođe i gornjih udova. Na 47 komada razne odjeće (odjevni predmeti i za gornje i za donje dijelove tijela) takođe su se vidjeli tragovi nagorjelosti.

U grobnici je pronađeno nekoliko dokumenata koji su pripadali petorici lica koja se kod MKCK-a vode kao nestala.

U grobnici "a" pronađen je napunjen pištolj Bereta (7,65mm), u kožnoj futroli, koji se pripisuje jednom od tijela (152B). Neke larve, pretpostavlja se od muha, pronađene su ispod grudnog koša tijela 153B kao i u njegovoj majici.

GL05a

Grobnica ima grubi oblik pravougaonika za nazubljenim ivicama. Dimenzije su 6,7 x 2,8 metara na najširoj tački i oko 2 metra na najužoj tački. Na najzapadnijoj tački grobnice pronađena je velika naslaga bijele substance, moguće kreča, koja prekriva neka od tijela (slika 22). Ručni sat sa obilježenim datumom 14. (nije naznačen dan) pronađen je na tijelu koje je ležalo naslonjeno na zid koji ovu grobnicu odvaja od grobnice "b".

GL05b

Grobnica ima pravilniji oblik pravougaonika od grobnice "a", jer proširenje prema jugu remeti pravougani oblik obje grobnice kada se zajedno gledaju. Dimenzije su 3,6 x 2,6 metara. Grobnice su razdvojene uskim zidom (oko 30 cm) koji je djelimično uništen tokom prvobitnog iskopavanja grobnice "b" (fotografija 23). Morfologija grobnice upućuje na to da je ona iskopana mašinom poput rovokopača. Neki dijelovi tijela iz grobnice "a" su možda upali u "b" za vrijeme iskopavanja grobnice "b". To isto tako navodi na to da je grobnica "b" iskopana poslije grobnice "a". Dodatnu potporu za ovu hipotezu pruža činjenica da grobnica "b" remeti obrise grobnice "a" (vidi **Kartu 6**). Sadržina grobnice "b" identična je sadržini grobnice "a".

00920235

Glogova

GL07

Između kratera GL02 i GL05 otkriven je prostor na kojem se nalazilo mnogo ljudskih ostataka. Tu, međutim, nije vršena ekshumacija. Ne zna se da li se na tom mjestu nalazi jedna ili više grobnica. Preliminarna inspekcija ukazuje na to da je bar jedan dio grobnice opljačkan. Dalje istrage tih lokaliteta će se nastaviti iduće godine.

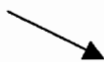
00920236

Bibliografija

1999a. Brown, A.
Izjava MKSJ-u (29.11.99.)

1999b. Brown, A.
Izjava MKSJ-u (3.12.99.)

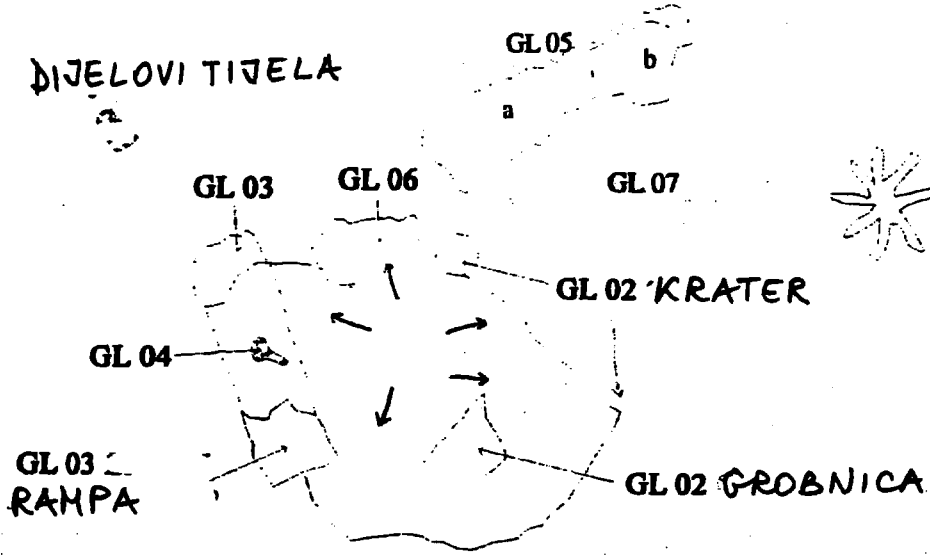
1999. Mills, M.
Izjava MKSJ-u (14.1.99.)

Nova Kasaba 07

1999. Wright, R.
Ekshumacije u istočnoj Bosni tokom 1998. Izvještaj podnesen MKSJ-u.

DIJELOVI TIJELA

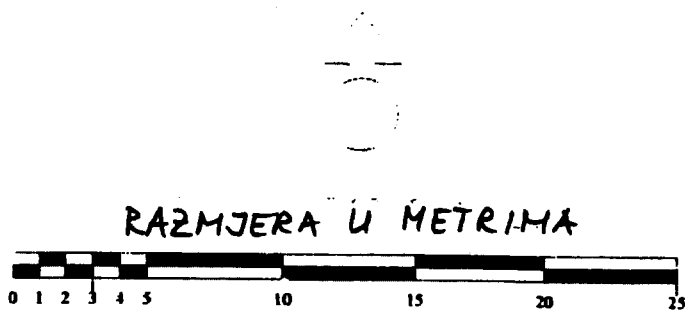

GL 02

NEKISHUMIRANO TIJELO

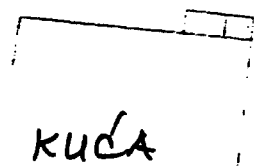
LOKALITETI GLOGOVA

→ PRAVAC KOPANJA

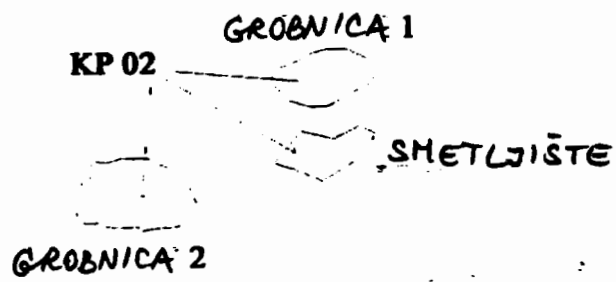
DRVO

MOGUĆA GROBNICA

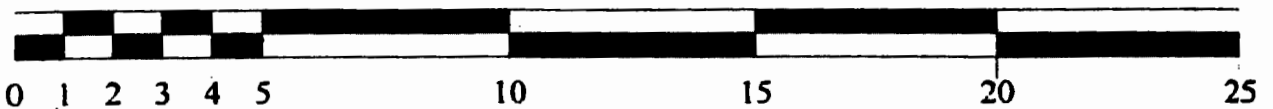
KARTA 6

[Handwritten signature]

LOKACIJA KONJEVIĆ POLJE 02 - GROBNICA

KARTA 5

Handwritten signature or initials in the bottom right corner.

00920239

GL 02 GL 01
● LOKALITET LOKALITET

KARTA 4

[Handwritten signature]

DRVORRED

NK 04

NK 08

STOG SIJENJA

ŠUPA

KUĆA

NK 06

DOMET
NK 05

VRBA

NK 07

LOKALITETI NOVA KASABA

ČAKURE NEKADA NA POKRAJINI /
LOKALITET
DRVO

RAZMJEERA U METRIMA

KARTA 3